

## יהודים מצלים יהודים – ערבות הדדית בתקופת השואה

מיועד לתלמידי ט-יב

מדינת ישראל מכירה רשמית בלא - יהודים שסיכנו עצמם על מנת להציל יהודים כ"חסידי אומות עולם", והם זכו שסיפורם יסופר, יתועד וישמר למען הדורות הבאים.

אך יהודים ניצלו לא רק על ידי לא - יהודים. במהלך המלחמה, בגיטאות ובמחנות פעלו גם יהודים על מנת להציל יהודים אחרים. הם סיכנו את עצמם ובני משפחתם, ובמקום למלט עצמם סייעו לאחרים, תוך סיכון עצמי.

יהודים אלה לא זכו לאות מיוחד מתוך הנחה, שממילא מצופה מיהודים לסייע ליהודים אחרים שהרי "כל ישראל ערבים זה לזה"<sup>1</sup>. ואולם, כאשר כל יהודי נתון בסכנת מוות מידי, הקרבה עצמית למען האחר אינה יכולה להיות בגדר מובן מאיליו, אלא מעשה שיש להוקיר ולחנך לאורו.

מערך שיעור זה מבוסס על אירועי מלחמת העולם השנייה והשואה – הצלת יהודים על ידי יהודים. הערך המרכזי בו נעסוק הוא – ערבות הדדית – אשר בא לידי ביטוי גם באירועי 7 באוקטובר.

\* \* \*

**ערבות הדדית** היא אחריות של הקהילה כלפי כל אחד מחבריה, ושל כל אחד מחברי הקהילה כלפי הכלל. ביהדות נקבע על ידי חז"ל, כלל מוסרי והלכתי לציון ערבות הדדית – כל ישראל ערבים זה לזה. משמעותו המקורית היא שכל יהודי נושא באחריות על קיום המצוות של חברו. בעת החדשה רוח הביטוי במשמעות שונה, שפיה כל יהודי אחראי על שלומו ורווחתו של חברו.<sup>2</sup>

### מטרות:

1. **ידע:** הכרת פעילותם של יהודים שהצילו יהודים בתקופת המלחמה.
2. **מיומנויות:** אוריינות דיגיטלית, אוריינות לשונית.
3. **ערכים:** ערבות הדדית – אז והיום.

<sup>1</sup> במקור המדרש ספרא: "כל ישראל ערבים זה בזה".

<sup>2</sup> [פורטל עובדי הוראה, מרחב פדגוגי, ערבות הדדית וסולידריות](#)

מדינת ישראל  
משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
אגף מורשת, חברה ורוח  
הפיקוח על הוראת היסטוריה

נחשוף את התלמידים לסיפורם של האחים בלסקי אשר הצילו כ-1,200 יהודים:

[משפחת בלסקי - אתר יד ושם](#)

ולסיפורה של פאני בן עמי (3.18 דקות).

**נשאל את התלמידים:**

**מה, לדעתכם, מביא אדם לסכן עצמו למען הצלת אחרים?**

**האם היה ראוי לתת עיטור מיוחד למצילים יהודים?**

הערבות ההדדית בין יהודים וישראלים לא נעצרה עם הניצחון על גרמניה הנאצית.

ככל שאנו מתרחקים מ-7 באוקטובר, מתבררים עוד ועוד גילויי גבורה של הצלה תוך סיכון חיים ממשי. ישראלים שחילצו פצועים תחת אש, ליאורה ונירה שהקימו חמ"ל כדי להציל את אנשי העוטף, אנשי מד"א שיצאו לחלץ נפגעים למרות שהם עצמם היו מטרות של החמאס, נהגים שנכנסו שוב ושוב לאזורי הלחימה כדי להציל כמה שיותר ממבלי מסיבת הנובה, וכמובן לוחמי ולוחמות צה"ל שפעלו ללא לאות להציל אזרחים.

**חפשו במרשתת סיפור אחד של מציל או מצילה מאוקטובר 2023.**

**מה היו המניעים של המציל או המצילה? כיצד הם מסבירים את העובדה שסיכנו את חייהם כדי להציל אחרי?**

[האזרחים הגיבורים מהשבע באוקטובר - איך המדינה תזכור אותם? כאן 11](#)

**הציעו כיצד, לדעתכם, יש להכיר טובה למצילים באוקטובר 2023.**